

ARNHEM VOOR EEUWIG

Peter Bloemendaal

In de rubriek 'Arnhem voor eeuwig' beschrijft Peter Bloemendaal, oud-journalist van de Arnhemsche Courant, aan de hand van een oude foto het leven in Arnhem in vroeger dagen. Deze week: een van de beroemde 'Drie Gasthuizen'.

▲ Oorlogsschade aan het St. Peters Gasthuis, mei 1945. Het pand had toen de grootste spiegelruit van de stad. Er was toen een anti-zaak in gevestigd. FOTO GELDERS ARCHIEF

St. Peters Gasthuis: van 'geestelijk huys' tot bijzondere priklimonade

Je loopt er waarschijnlijk ongemerkt aan voorbij wanneer je door de Rijnstraat wandelt: een van Arnhems oudste gebouwen, het St. Peters Gasthuis op huisnummer 71.

Het Gasthuis is een Rijksmonument (nr. 8361). Het werd rond 1354 gebouwd en diende aanvankelijk als woonhuis en Munthuis, de Arnhemse stadsmunt werd er geslagen. De eerste vermeldingen hierover dateren van 1380. Het pand was een koopmanshuis, in de kelder eronder werd handelswaar opgeslagen. Grote luiken aan de straatkant verschaften toegang tot de kelder.

In 1383 kwam het in handen van Mr. Johan Wolterszoon van Arnhem. Hij bepaalde in zijn testament dat na zijn overlijden het pand als gasthuis voor armen en als ziekenhuis in gebruik moest worden genomen.

Van Arnhem overleed in 1401. Na goedkeuring door de Hertog van Gelre werd het pand verbouwd en geschikt gemaakt als ziekenhuis en gasthuis. De verbouwing duurde bijna zes jaar. In 1407 werd het St. Peters Gasthuis ingewijd door de bisschop van Utrecht als 'hospitaal ende een

geestelijk huys voor die ermen ende die siecken te ontvangen ende te vueden'.

Tijdens de verbouwing had het pand aan de achterzijde een kleine toren gekregen. De in de toren opgehangen klok werd gebruikt om de arme gasten naar de eettafel te roepen, of als opwekking om ter kerke te gaan.

Al ergens in de 16de eeuw verloor het pand deze functie weer en kreeg het pand diverse andere bestemmingen. Zo waren de kelders onder meer vanaf 1527 in gebruik als opslag van wijn voor hertog Karel van Gelre (1467 geboren in Grave, 1538 overleden in Arnhem). Op enig moment zijn de muren tussen de kelders van het Gasthuis en de aanpalende koopmanshuizen verwijderd, waardoor één grote opslagruimte ontstond.

Het pand raakte steeds verder in verval en werd rond 1850 en later nog eens begin 1900 grondig gerestaureerd. In de loop der jaren hebben diverse bedrijven en winkels in het pand gezeten.

Ten tijde van de foto uit 1910 zat de handel van J. van Dijkshoorn & Co. in het gebouw. Die zaak verkocht - zo lezen we in een advertentie in de Arnhemsche Courant - onder meer 'natuurlijk koolzuurhoudend tafelwater op flesch met nieuwe patentstop gevuld'. Oftewel: priklimonade met een toen revolutionaire sluiting, waarschijnlijk een eerste versie van de beugelfles die we onder meer van de bierflesjes van Grolsch kennen.

Ook na de Tweede Wereldoorlog had het pand een winkelfunctie. Sinds 2015 is het in gebruik als kantoorruimte en klantcontactcentrum van de woonzorgcentra van de Stichting DrieGasthuizen-Groep. Bij speciale gelegenheden zijn de kelders onder het pand en de aanpalende panden, bij elkaar opgeteld de grootste kelder van Arnhem, te bezoeken.

▲ Het St. Peters Gasthuis in 1910. FOTO RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED